

РИЗИКИ ПРОДУКТОВИХ ІННОВАЦІЙ НА РІЗНИХ СТАДІЯХ ЇХ ЖИТТЄВОГО ЦИКЛУ

Головним чинником світової економічної динаміки останніх десятиліть є широке використання інновацій. Орієнтація на інтелектуальні, а не на сировинні ресурси дозволяє забезпечувати високі темпи економічного росту, зберігати природну екосистему, зменшувати кількість шкідливих та небезпечних виробництв, досягати суперечливих економічних, екологічних і соціальних цілей, які гарантують самопідтримуючий, збалансований розвиток економіки.

Серед чинників, які зумовлюють стратегічну ефективність господарюючих суб'єктів, важливого значення набуває сьогодні рівень впровадження інновацій – принципове оновлення технології виробництва і випуск нових видів продукції [1]. Продуктова інновація – кінцевий результат інноваційного процесу, який отримав втілення у вигляді нового або удосконаленого продукту, впровадженого на ринку, носить раціональний характер для споживача (збільшення корисності, підвищення співвідношення корисності і вартості), новий по відношенню до всіх продуктів попереднього покоління на рівні підприємства, галузі, ринку [2]. У зазначеному визначенні підкреслено три основні ознаки інноваційності: кінцева реалізація, раціональний характер для споживача і новизна продукту.

Управління процесом впровадження продуктових інновацій на підприємстві здійснюється в умовах інформаційної, процедурної і кон'юнктурної невизначеності, протидії з боку конкурентів, випадкової комбінації чинників і причин, що визначають потенційну ефективність інновацій, тобто в умовах дії різного роду ризиків. При цьому інноваційно-інвестиційним проектам властиві практично всі види ризиків, ступінь яких вище простих інвестиційних ризиків внаслідок слабкої апробованості і недостатньої розробленості системи статистичних оцінок і методів прогнозування економічних показників, а також високої ймовірності непідтвердження споживчих властивостей продукції при масовому виробництві. Отже, успіх інноваційного проекту залежить від ефективності управління ризиками, що його супроводжують.

Ризики продуктових інновацій можна класифікувати за наступними групами [3]: 1) ризики помилкового вибору інноваційного проекту; 2) ризики недостатнього фінансового забезпечення (неотримання коштів, ризик при використанні самофінансування, ризик використання зовнішніх джерел фінансування, ризик застосування комбінованого методу фінансування); 3) маркетингові ризики (невірний прогноз кон'юнктури ринку, недостатня сегментація ринку, помилковий вибір цільового сегменту, помилковий вибір стратегії продажів, проведення неефективної реклами); 4) ризики невиконання господарських договорів (входження у договірні відносини з недієздатними і неплатоспроможними контрагентами, затримка виконання партнерами поточних зобов'язань за угодами); 5) ризики посилення конкуренції (витік конфіденційної інформації, недосконалість маркетингової політики, уповільнене впровадження нововведення); 6) ризики недостатнього рівня кадрового забезпечення; 7) ризики незахищеності прав власності (недотримання умов патентування, ризик опротестування патентів, ризик легальної або нелегальної імітації запатентованої інновації).

Для ефективного управління ризиками продуктових інновацій підприємства необхідне врахування стадій життєвого циклу інноваційного продукту, оскільки вплив ризикових чинників і відповідно ступінь ризиків на різних етапах є різним. В табл. 1 наведено експертну оцінку ризиків (ймовірності настання) на різних стадіях життєвого циклу інноваційного продукту.

Таблиця 1 – Експертна оцінка ступеня ризиків на різних стадіях життєвого циклу продуктових інновацій (складено на основі [4])

Ризики продуктових інновацій	Стадії життєвого циклу інноваційних продуктів						
	1	2	3	4	5	6	7
ризики помилкового вибору інноваційного проекту	00,05	00,10	00,20	00,40	00,21	00,07	00,02
ризики недостатнього фінансового забезпечення	00,02	00,09	00,20	00,09	00,02	00,01	-
маркетингові ризики	00,01	00,02	00,07	00,18	00,07	00,02	-
ризики невиконання господарських договорів	00,02	00,06	00,13	00,06	00,02	00,01	-
ризики посилення конкуренції	-	00,01	00,02	00,05	00,15	00,47	00,15
ризики недостатнього рівня кадрового забезпечення	00,02	00,08	00,20	00,09	00,03	00,01	-
ризики незахищеності прав власності	00,05	00,10	00,20	00,41	00,21	00,09	00,03

Примітка: стадії життєвого циклу інноваційних продуктів: 1 – наукові дослідження і дослідження ринку; 2 – розробка і створення прототипу; 3 – підготовка виробництва і стартові витрати; 4 – вихід на ринок і визнання споживачем; 5 – зниження виробничих витрат за рахунок масштабу, накопичення досвіду нововведень в процесах організації і управління; 6 – стабілізація обсягів

Таким чином, невизначеність і ризику процесу впровадження продуктивних інновацій на підприємстві мають тенденції до зростання і зменшення в залежності від стадії життєвого циклу інновацій. Ефективне управління повинно стосуватись саме того ризику, який є найбільш вагомим на відповідній стадії.

1. Пономарева А.Н. Механизм системного обеспечения устойчивого развития инновационной деятельности промышленных предприятий / А.Н. Пономарева, М.К. Аристархова // Проблемы анализа риска. – 2007. – №3. – Т. 4. – С. 222-236.
2. Буймов А.С. Применение теории самоорганизации к оценке и управлению совокупными рисками инновационного проекта / А.С. Буймов, Е.Д. Вайсман // Вестник УГТУ-УПИ. Серия «Экономика и управление». – 2010. – №3. – С. 39-51.
3. Шамина Л.К. Оценка уровня риска инновационного процесса [Электронный ресурс] / Л.К. Шамина // Экономика и экологический менеджмент : электронный научный журнал. – 2010. – №1. – Режим доступа : <http://economics.open-mechanics.com/articles/171.pdf>.
4. Шамина Л.К. Методология и методика управления инновационными процессами на промышленном предприятии : монография / Л.К. Шамина. – СПб. : Институт бизнеса и права, 2011. – 190 с.